KWR 2017.075 | Oktober 2017

LESA Overijsselse Vecht - Fase 3:

Notitie Veldbezoek pioniersituaties H6120 Stroomdalgrasland

KWR Watercycle Research Institute

WAGENINGEN UNIVERSITY & RESEARCH

LESA Overijsselse Vecht - Fase 3: Notitie Veldbezoek pioniersituaties H6120 Stroomdalgrasland

KWR 2017.075 | Oktober 2017

Opdrachtnummer
401738/401935

Projectmanager
[redacted]

Opdrachtgever
Waterschap Vechtstromen

Auteur
[redacted] (KWR) en [redacted] (WEnR)

Verzonden aan
[redacted], Waterschap Vechtstromen

Jaar van publicatie
2017

Meer informatie
[redacted]
T [redacted]
E [redacted]

PO Box 1072
[redacted] Nieuwegein
The Netherlands

T [redacted]
F
E
I [redacted]

KWR 2017.075 | Oktober 2017 © KWR

Alle rechten voorbehouden.
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

1	**Pioniervegetaties stroomdalgraslanden**	**4**
1.1	Aanleiding	4
1.2	Aanpak	4
1.3	Brucht	4
1.4	Stokte	5
1.5	Conclusies	6
1.6	Aandachtspunten	6
Bronnen		**7**

1 Pioniervegetaties stroomdalgraslanden

1.1 Aanleiding

In de rapportage Ecohydrologische verkenning Vechtdal Ommen-Mariënberg [redacted] et al., 2016) is geconstateerd dat binnen dat Natura 2000 gebied nauwelijks pionierssituaties voor H6120 Stroomdalgrasland voorkomen en dat de kenmerkende soorten binnen het gebied zeldzaam zijn. Daardoor leek de kansrijkdom laag. In de werkgroep Onderzoek Hardenberg-Ommen werd aangegeven dat elders in het Vechtdal (buiten het onderzochte Natura 2000 gebied) wel pionierssituaties voorkomen en is besloten deze terreinen te bezoeken om een indruk te krijgen van de situatie terplekke. Het gaat om de terreinen Brucht (bij Hardenberg) en Stokte (bij Dalfsen).

1.2 Aanpak

Beide terreinen zijn door [redacted] en [redacted] samen met de boswachter [redacted] bezocht op 5 december 2016. De vegetatie was berijpt wat het waarnemen van soorten bemoeilijkte en de bodem was het grootste deel van de dag nog bevroren. Naast het veldbezoek is ook andere informatie verkregen.

1.3 Brucht

Brucht 1 is in 2006 ingericht. Daarvoor waren het akkers. Er is 30-40 cm afgegraven, waarna een kale zandbodem achterbleef. Deze is in het begin wat verstoven, waardoor wat meer reliëf is ontstaan. Aan de noordkant loopt de Vecht, hier loopt het maaiveld geleidelijk af. Aan de zuidkant ligt een oude meander van de Vecht. Hier is open water en Elzenbroek met o.a. Bosbies. Een voormalige sloot is landschappelijk ingepast en watert af op de Vecht.

Brucht 1, 13 juli 2007 (foto [redacted]

Brucht wordt begraasd met paarden (Haflinger), maar om opslag van elzen en wilgen tegen te gaan is het terrein al drie keer geklepeld. Tijdens het veldbezoek was te zien dat de vegetatie op de meeste plekken kort gegraasd was en nog zeer open.

Brucht overstroomt 'al snel' (med [redacted], maar frequentie lijkt niet bekend). Volgens [redacted] wordt daarbij een lemig laagje afgezet, dat bij opdrogen in stukjes breekt. Er is geen monitoring waarmee de invloed op voedselrijkdom, basenrijkdom of vochtleverantie kan worden geëvalueerd.

Brucht 2 is ingericht in 2009. Het was bedoeld als stroomdalgrasland, maar raakte verbost. Het is kort geleden kaal gemaakt en geklepeld om weer graslandbeheer te voeren.

Na de inrichting van Brucht 1 (2006) hebben zich al bij de eerste inventarisatie in 2008 diverse soorten uit de klasse der droge graslanden op zandgrond (Koelerio-Corynephoretea) gevestigd. Daaronder Tripmadam (een locatie), Wit vetkruid, Zacht vetkruid, Muurpeper (regelmatig), Viltganzerik, Dwergviltkruid, Duits viltkruid, Zandblauwtje, Verfbrem, Voorjaarszegge (matjes), Zandzegge (veel), Hazenpootje (regelmatig), Muizenoor, Grasklokje. Steenanjer, Tijm en Geel walstro zijn nog niet aangetroffen. Ook in 2010 was de soortenrijkdom nog zeer groot [redacted] en [redacted], 2010), echter in een deel van het gebied werd een achteruigang vastgesteld, waarschijnlijk door illegaal bemesten en te intensieve begrazing (med. [redacted] In een deel van het gebied trad snelle vestiging van jonge Elzen op [redacted] en [redacted], 2010).

De blootgelegde zandbodem in Brucht 1 was blijkbaar geschikt voor de vestiging van de pioniersoorten en er waren zaden beschikbaar (b.v. vanuit de Huy). Voor zover ons bekend is er geen onderzoek gedaan naar de herkomst (bronpopulatie, transport) van deze soorten en naar de succesfactoren in het terrein zelf. Kennis hierover is van belang om kansrijkdom elders in het Vechtdal in te schatten.

1.4 Stokte

Stokte bestaat deels uit oude reservaatgronden, deels uit voormalige landbouwgronden. In het terrein ligt een kern met oude rivierduinen. Daar omheen is in 2016 een slenk in de vorm van meander uitgegraven. Hiervoor is door de provincie een beheerplan opgesteld [redacted], 2016). Een eigenaar wilde niet meedoen, daarom liggen er in het winterbed nog enkele intensief gebruikte landbouwpercelen (raaigrasweiden).

De rivierduinen zijn grotendeels niet vergraven, de vegetatie bestaat hier uit hoog gras met o.a. veel Helm. Deze delen lijken te productief/dichtbegroeid en mogelijk ook te zuur voor vestiging van soorten van stroomdalgraslanden. De overgangen naar de laagten zijn deels geplagd/afgegraven. Bovenin de gradiënt werd op kale grond Vogelpootje aangetroffen. In het terrein komen verder Kruisdistel (wat lagere kronkelwaardruggen), Kleine bevernel, Zacht vetkruid en Kattendoorn voor. Op sommige plekken hebben de paarden de bodem opengetrapt, hier vinden we Muurpeper. Paarden zorgen zo ook voor pioniersituaties.

Stokte herbergt ook een van de twee groeiplaatsen van Tripmadam in het Vechtdal. Deze bevindt zich tegen de dalrand in een op het zuiden geëxponeerde vrij productieve graslandvegetatie.

Er waren verder geen monitoringsgegevens van het terrein beschikbaar.

1.5 Conclusies

In de onderzochte terreinen tussen Mariënberg en Ommen werd geconstateerd, dat pionierssituaties (met erosie of zandafzetting door de Vecht) en daarmee pioniersgemeenschappen voor stroomdalgraslanden in het onderzochte Natura 2000 gebied nauwelijks voorkomen [redacted] et al., 2016). Ook de soorten komen daar niet of nauwelijks voor.

De ontwikkeling in Brucht laat echter zien dat er wel kansen zijn voor vestiging van deze pioniergemeenschappen. Hier was de blootgelegde voedselarme zandondergrond het pioniermilieu en wisten onverwacht veel soorten zich te vestigen. De inrichting van Stokte is nog te recent om deze ontwikkeling te kunnen zien.

De ligging van Brucht stroomopwaarts van het Vechtdal Mariënberg-Ommen biedt de kans dat de soorten zich ook daarheen kunnen verspreiden.

Succesfactoren in Brucht zijn:

- De kale, voedselarme zandbodem
- Spontane nieuw vestiging: blijkbaar is er een soortenpoel in (bovenstrooms?) gebied aanwezig (bij beoordelen kansrijkdom is actuele verspreidingskaart doelsoorten handig)
- Grote delen van Brucht zijn laagproductief en hebben een open structuur;
- Grote delen gaan zeer kort gegraasd de winter in.

1.6 Aandachtspunten

Er zijn ons geen verdere gegevens over de uitgangssituatie, overstromingsregime en bodemchemie bekend. Meer inzicht daarin is van belang om de kansrijkdom elders in het dal te beoordelen.

Aandachtspunten die de beheerder [redacted] benoemt:

- Opslag elzen en wilgen op kale bodem vergt aanvullend beheer; discussiepunt daarbij is of inzaaien van grassen helpt tegen vestiging wilgen en elzen; mogelijk nadeel is het sneller vastleggen van de bodem en verdwijnen van kale plekken, waar zich pioniersoorten kunnen vestigen; er is behoefte aan advies over gericht beheer;
- Brucht was vrij vlak afgewerkt en er zijn door verstuiving wel gradiënten ontstaan; mogelijk dragen die bij aan de soortenrijkdom, bijvoorbeeld door gradiënten in overstromingsfrequentie/duur en meer variatie in standplaatstypen.

Bronnen

[redacted], [redacted], [redacted] en [redacted], 2016: Ecohydrologische verkenning Vechtsal Ommen-Mariënberg. Rapport KWR2016.100, KWR Watercycle Research Institute, Nieuwegein/ Wageningen Environmental Research (Alterra)

[redacted], J. 2016: Beheerplan de Stokte bij Dalfsen 2016-2022. Provincie Overijssel, Afdeling PMPP

[redacted], H.W., [redacted], 2010: Natuurontwikkeling Brucht 2010 (planteninventarisatie).

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen